

Berlin Sempozyumu Kararları: Büyük Avrupa Şehirleri Ve Değişim – Geçmiş İçin Gelecek - Avrupa Pilot Projeler Programı, Sempozyum No: 4 (COE, 1976)

Conclusions of Berlin Symposium: The Big European Cities and Change - A Future for their Past, Symposium No:4 of European Programme of Pilot Projects

29 Nisan 1976, Berlin
Avrupa Konseyi

Bugünkü durumlarıyla büyük Avrupa şehirleri yapılarında ve geleneksel görünümlerinde ki önemli değişiklikleri, yaşadıkları 19.yüzyılın sosyal gelişimi, nüfuz artışı ve ekonomik gelişiminin bir ürünüdür. Sonrasında hız kazanan büyüme, teknolojinin etkisi ve yeni tarz yapıları ile şehirlerdeki imkânlar ile birlikte izlerini bu şehirlere bırakmışlardır.

1. Sanayi çağını gelişme dönemi olarak nitelendirilen 19. Yüzyılda nüfustaki keskin artış ile şehirlere doğru yapılan yoğun göç şehirleri toplumun siyasi, ekonomik ve kültürel hayatının merkezi haline getirmiş ve gelenek şehir anlayışın yapısında ve ölçütlerinde radikal değişikliklere yol açmıştır.

2. Şehir duvarlarının arasında ki açık alanlar ve küçük çaplı binalar büyük oranda bir gelişime yol açmıştır. Temellerin yıkılması yanlarında kamu binalarının ya da yeşil kuşakların sıralandığı bulvarların inşaatına, şehir merkezindeki kalabalıklar kontrol edilemez bir şekilde şehrin dışındaki yerleşim yerlerinin büyümesine yol açmıştır, yeni ulaşım yollarının alt yapısı ise eski şehir dokusunu tanınmaz hale getirerek ona geri öndürülemez bir zarar vermiştir.

3. Şehirlerin büyümesi aynı zamanda yeni bir tür bina yapısının oluşmasına da yol açmıştır. Apartman binaları büyük Avrupa şehirlerinin baskın özelliği haline gelmiştir. Bu gelişme geleneksel el sanatlarıyla rekabet halinde olan inşaat sanayinin gelişmesini sağlamış ve uzun vadede el sanatlarının çöküşüne neden olmuştur.

Çoğunlukla çelişen ekonomik gereksinimleri ve toplumsal hevesleri tatmin etmeye çalışan şehir planlamacılığının siyasi isteklere tabi olmasının bir yararı olmadığı gibi arzu edilmeyen sonuçlar da doğurur. Ancak bu tür bir şehir planlamacılığı Avrupa'nın mimari mirasına oldukça önemli bir katkıda bulunmaktadır.

4. Refah ve saygınlık endişesinin egemen olduğu güçlü siyasi kuvvet planlama ve şehirle ilgili gelişmelerde temel itici güçtür. Ancak açık alanların, kamu binalarının ve anıtların görkemine rağmen inşaat tekniklerinin ve alan kullanımının limitlerini zorlayan yüksek yoğunluğa sahip yerleşim alanları inşa edilmek zorunda kalınmaktadır.

5. Bilimsel bir bilim dalı olarak ifade edilen şehir planlamacılığı şehir planlamacılığını bugün hala etkileyen iki karşıt eğilime ayrılmaktadır; bunlar büyük şehirler ya da bahçeli şehirlerdir. Ancak; ekonomik ve teknik gelişmelerin yoğunluğu, modern şehrin sorunları, aşırı kalabalıklaşma, kirlilik, yoksulluk ve teknolojinin etkisi sürekli olarak planlamanın önünü kesmektedir. Yetkililer bu tür gelişmeleri anıtları koruma gündeme gelir gelmez durdurmaya çalışmak için yasalardan ve tüzüklerden faydalanmaktadır.

6. Bazı olumsuz yönlerine rağmen; 19. yüzyıl bizleri her yönden geçmişin büyük başarılarıyla karşılaştırılabilir şehrsel, mimari ve sanatsal oluşumlarla da karşı karşıya bırakmıştır. Bunlar da

Avrupa'nın mimari mirasının ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadırlar. Beş büyük Avrupa şehrinin ele alındığı Berlin Sempozyumunda da bu durum tekrar tekrar kanıtlanmıştır.

Tıpkı daha evvelki yüzyıllardan kalanlar gibi 19. yüzyıl mirası da gittikçe hız kazanan parçalanmanın, mevcut inşaat tüzüklerinin ve yenileme tekniklerinin tehdidi altındadır.

7. Günümüz Avrupa'sının büyük şehirlerinin karakteristik özelliğini oluşturan 19. yüzyıl yapıları yerleşim alanları oluşturma pahasına üçüncül sektör tarafından gittikçe daha fazla ihlal edilmektedir. Bununla birlikte yerleşim alanları gerekli bakımın yapılmaması, terk edilme ve aşırı derecede esnek güvenlik ve hijyen standartlarının da tehdidi altındadır.

8. Yenilemeden çok, yerine başka bir şey koymaya yönelen şehir yenileme politikası ile ödeneklerin yalnızca sosyal konutlandırma işlerine ayrılması bu mimari mirasın korunmasını ve modernleştirilmesini imkânsızlaştırmaya bile zorlaştırmaktadır.

Boyutsal ve mimari özellikleri nedeniyle 19. yüzyıl konut alanlarının gelecekteki ortamlar için potansiyel bir değerdir. Bu konutların yenilenmesi ekonomik açıdan da uygun olmakla birlikte çevrenin korunmasına da bir katkı sağlamaktadır.

9. Bu konutların yapısal ve boyutsal uyumları 19. yüzyıl mahallelerinin kendilerine has özelliğini oluşturmaktadır. Olağanüstü mimari değerlere sahip birbirinden bağımsız yapılar bulunmasa da bu kompleksleri değerli kılan apartmanlar, bunların cephe süslemeleri ve caddeler ile meydanların birbirlerine yakınlığıdır.

13. yüzyılda şehir planlamacılığının içinde yatan yaratıcı içgüdü açık alanlardaki üstünlük ile yerleşim, binaların dış yüzeyi, aralarındaki uyum ve dış cephe süslemeleri gibi bazı koşullara karşı duyulan saygı da kendini göstermektedir.

10. Geniş çaplı yerleşim yapıları sürecinde zanaatkârlığın korunması çeşitli dönemlerden ödünç alınan özelliklerin serbest bileşimine dayanan birbirinden bağımsız sanatsal ifadelerle olanak tanımaktadır. Bu durum üretim hattı konut anlayışının tekdüzeliğinden sıyrılıp birbirinden bağımsız evler ve mahalleler oluşmasını sağlamaktadır.

11. Yapıların sağlamlığı ve bazı durumlarda da bunların iç tasarımlarının boyutlarındaki bonkörlük bunların günümüz gereksinimleri ile gelecekteki uyarlamaya yardımcı olmaktadır. Bu miras çok değerli bir kaynaktır ve bu kaynağın önemi Sempozyumda da doğrulanmıştır. 19. yüzyıl alanlarının iyileştirmesi yeni inşaatlardan daha az masraflıdır ve özellikle de altyapının zaten hazır olması ve sosyal masrafların değer biçilerek azaltılabilecek olması nedeniyle kamu fonlarının biriktirilmesine olanak tanımaktadır.

12. Tarihi yerlerdeki düşük kiralara önemli bir kazançtır; bunlar için ayrı bir ödenek gerekmez ve kiralara genel seviyesi üzerinde dengeleyici bir etkileri vardır. Bu alanlar şehir merkezinde buldukları için nüfusun düşük gelirli sektörlerinin de şehir merkezinin avantajlarından (mesafelerin azalması, alışveriş merkezlerine yakınlık vb.) ve nüfuzun yer değiştirmesi durumunda çevresel anlamda büyük ölçüde yeniden oluşturulması gereken mevcut sosyal ve kültürel hizmetlerden faydalanmalarını sağlar.

13. Bu alanlardaki nüfusun yoğunluğu ikamet eden kişilerin temas halinde olmalarını sağlar. İyi yapılandırılmış ve zengin bir dekorasyona sahip bir alan orada ikamet eden kişilerin kendilerini daha iyi yönlendirmelerine ve çevreleriyle daha iyi özdeşleşmelerine yardımcı olur. Bu alanların korunması kişinin çevresine karşı yabancılaşmamasını sağlar.

Berlin’de ifade edilen deneyimler yalnızca inşaat teknikleri ve standartları için değil bütünleşmiş bir koruma politikası için de bir bütün olarak çok önemli bir referanstır.

14. Örnek olarak; Berlin ve Paris, Stockholm, Viyana, Barselona gibi Avrupa şehirleri bu mirasın kullanılabileceğini göstermektedir. Yapılacak yenilemeler için en önemli ön şart tarihi alanları yeni inşaatlar için gerekli bir bütünleyici unsur olarak görmede gösterilecek siyasi kararlılık ve yerel nüfusun orada kalmasını sağlamaya öncelik vermektir. Bu politika; birçok Avrupa ülkesindeki nüfus artış oranının sıfır olmasının şehir merkezinde ve şehrin çevresinde yeni yerleşim birimleri inşa edilmesine duyulan gereksinimi azalmasıyla özellikle daha da gerekli hale gelmektedir. Ancak bu tür bir politika ancak sosyal konutların inşaatına ayrılanla aynı oranda ödenekler verildiğinde ve özel yatırımcılara uygun teşvikler sunulduğunda uygulamaya konabilecektir.

15. Şu anda Charlottenburg’de yapılmakta olan iyileştirme çalışmaları bu tür etkinliklerin aşama aşama planlanabileceğini ve uygulanabileceğini göstermektedir böylelikle bu çalışmaların yerel nüfusun günlük hayatı üzerindeki rahatsız edici etkisi en aza indirgenecektir. Bu durum işletme maliyetlerinin düşmesini sağlayacak; böylelikle modernleştirmeden sonra kiraları da etkileyecektir.

16. Eski mahallelerin iyileştirmesi, günümüz standartları açısından değerlendirildiğinde çoğu zaman yanlış bir yaklaşımla var olduğu düşünülen eksiklikleri ortadan kaldırmaktansa mevcut ortamın özelliklerini geliştirmek üzere tasarlanan uzun vadeli bir süreçtir. Bu nedenle; bu mirasın kendine özgü özelliklerini korumak için şu anda yürürlükte olan standartlar ve mevzuatlar esnek olarak uygulanmalı ve gerekli görüldüğü takdirde değiştirilmelidir.

17. Kamu yetkilileri çevrenin günümüzdeki ve gelecekteki kullanımına ilişkin alınacak kararlarda etkin bir rol oynamalı ve bu etkinliklerin sosyal hedefleri vurgulanmalıdır.

18. 19. yüzyıl alanlarının bütünleştirici koruması kamu yararına olan bir görevdir. Berlin Sempozyumu katılımcıların yalnızca daha yakın zamanlara ait mimari mirasın iyileştirmesi için değil herkesin çıkarına olacak bir şehir canlanması için geçerli olacak çözümleri sunan örnekleri incelemelerini sağlamıştır.

Öğrenci Çevirmen: Pınar Sabuncu Artar

Öğrenci Proje Asistanı: Yaşar Serkal Yıldırım